

DODATKY

DVA EPILOGY K CIZÍM HRÁM

ZÁVĚR DRAMATICKÉ BÁSNĚ
BŘETISLAV BEZEJMENNÝ

VLADISLAV, *kníže moravský a nastávající král český, mluví nad mrtvolou Břetislavovou:*

Již skonál! Schylte zvolna nad tou obětí
bratrské zášti prapory své svaté,
a budtež myslí vaše již tou pravdou zjaté,
nesvornosti že zkáza kráčí v zápětí.
Mladistvý duch, jenž světy v sobě nesl,
jak jarý dub, co bleskem padne, klesl! —
Já pak tím bleskem k trůnu povolán,
mroucími rty důstojným *králem* zván,
stojím tu s pokorou a v pohnutí,
an vy tu dlíte rovněž dojmuti,
neschopni do budoucna ponořit svých zraků;
můj mladý duch se nebojí těch mraků:
dejte mi rukou svých a vzleťte se mnou
do sídla slávy — třeba nocí temnou;
nejmladší z vás, již vidím světlo tam,
co bude denicí i sluncem nám.
Jen u mrtvoly té se duší svou
zapřísahaňte, že nesváry rodinné
již navždy zůstavíte;
a já vám dotvrdím to silou tou,
níž plápolám, že zkáza pomine,
že zdar a blahou slávu pozdravíte!

ZÁVĚR DRAMATU
JAROSLAV ZE ŠTERNBERKA
aneb
PORÁŽKA MONGOLŮ U HOLOMOUCE

VIKTOR ZE ŽEROTÍNA *mluví nad mrtvolou Zdenky, dcery Vítka z Hradce a snoubenky Jaroslava Šternberka.*

VIKTOR (*schyluje se k Jaroslavu*):

Ano velkou oběť krutý osud žádal!
Morava se drahou krví vykoupila,
nejdražší snad, kterou ve svém lůně kryla!

(*Pozdvíhne se.*)

Moravo má, prchly nyní černé stíny,
pohrobily ale nejlepší tvé syny!
Tvoje země jejich bujarou krev vpila,
krev tu horkou, která pro vlast v srdci bila!
Po polích tvých svobodných teď větrík běží,
na polích však houfy chladných mrtvých leží!
Neprocedili jsme ale, Moravané,
za svou nešťastnou vlast krev svou sami,
po smrtných kde polích chladný větrík vane.
Leží bratří Češi mrtví mezi námi!
krví novou nově jsme se zasvětili,
pro věčnost že chceme pevně spolu státi,
a když svornost v nadrech našich bude pláti,
nezlomeny budou svorné naše síly!
Ano, věčným pismem na nebi nechť pláne:
V slávě Čechů slavní budou Moravané!

Z L O M E K V E S E L O H R Y

Předsíň hostince. V pozadí dveře, vedle nichž poněkud větší tabulka s písmem a zvonítka. — Vpravo i vlevo po dvou číslovaných dveřích. Pohovka, několik sedadel.

VÝJEV PRVNÍ

Nejdřív SLAVÍK, pak MORAVEC. PRVNÍ a DRUHÝ SKLEPNÍK.

SLAVÍK (*vyběhne z prvních dveří pravé strany a jde k tabulce*):
Třikrát se musí zvonit, chce-li člověk jíst, — dobrá! (*Trhne třikráte zvonítkem.*) Já nevím, že mám na cestě vždycky hlad jako —

MORAVEC (*vejde hlavními dveřmi, za ním první sklepník s vakem*).

SLAVÍK: Přineste mně — ach odpusťte, zvonil jsem na sklepníka!

MORAVEC: Slušný pokoj, ale ne drahý, to vám povídám!

Svíčky nepotřebuju, přivezl jsem si jednu sám ve vaku!

SLAVÍK: Nemýlím-li se! Pane — pane — nejmenujete se Moravec?

MORAVEC: Proč bych se tak nejmenoval? Čeho sobě — ale ty můj bože, vždyť je to náš Slavík!

SLAVÍK: Ovšemže Slavík, starý hochu!

MORAVEC: Kdybys byl na mne nepromluvil, byl bych si tě ani nepovšiml. Tvoje pleš —

SLAVÍK: Moje hlava plešatí, tvoje mlíčnatí, čas nám oběma neodpustil! Ovšem patnáct let — či jak je to dlouho?

MORAVEC: Baže, plných patnácte lét! Stárneme a mládneme zas, stárnem a zas mládnem, a jsme přece pořád ti staří, vid', příteli! (*Potřásají sobě ruce.*) Jsi snad v zdejším hostinci ubytován?

SLAVÍK: Ano, tyto jsou moje dvěře! (*Ukazuje napravo.*)

MORAVEC: Dobrá, já sobě vezmu pokoj naproti tobě. Sklepníku, zanešte moje věci do některého z těchto dvou pokojů; chci bydlet naproti svému starému příteli.

PRVNÍ SKLEPNÍK: Oba ty pokoje jsou prosím již obydleny.

MORAVEC (*vpadne mrzutě*): A kdo tam bydlí?

PRVNÍ SKLEPNÍK: Pán, paní a služka.

SLAVÍK (*popadne ho za ruku*): Jak, co povídáte? Pán, stará paní, mladá služka?

PRVNÍ SKLEPNÍK: To jsem nepovídal, pane! Pán, *mladá paní a stará služka!*

SLAVÍK (*pustí ho*): A tak! To je jiná! — Ale hlad mám! Přece jsem už jednou na toho hluchého chlapa — (*Běží ku dveřům a zvoní opět třikráte.*)

PRVNÍ SKLEPNÍK: Zde vedle pana přítele je prázdnó —

MORAVEC: Dobrá, dobrá! Zanešte mně tam vak a upravte všechno.

PRVNÍ SKLEPNÍK (*odejde do pokoje, za chvíli zas vyjde a vzdálí se hlavními dveřmi*).

SLAVÍK: Nu, kdy jsi přijel, jak dlouho se zdržíš, cestuješ stran obchodu svého?

MORAVEC: Ano, to víš, že člověk musí vydělávat a zase vydělávat! Přijel jsem právě plzeňským vlakem. A ty?

SLAVÍK: Já? Já už jsem tu od včerejška.

MORAVEC: Za obchodem, to se rozumí.

DRUHÝ SKLEPNÍK (*přikvapí*): Ráčili jste zvonit!

SLAVÍK: Ne vlastně, za obchodem ne! (*Beře Moravce za ruku.*) Ale příteli, ty se přec na mne nehněváš, že jsem si před patnácti léty tvou milenku vzal za ženu a že jsem —

MORAVEC (*ve smíchu*): I pánbůh zachraň, pro takovou maličkost! Zůstal jsem alespoň starým mládencem, a věř mně, že se cítím takto zcela šťastným.

DRUHÝ SKLEPNÍK (*hlasitěji než po prvé*): Ráčili jste zvonit!

SLAVÍK: Nu to mne těší, že jsi šťasten, věř mně, že mne to upřímně těší!

MORAVEC: Tys tedy přijel jen pro zábavu do Prahy.

SKLEPNÍK (*netrpělivě*): Ráčili jste —

SLAVÍK (*klidně*): I také ne, ale moje žena mně včera utekla.

MORAVEC (*udiven*): Tvo — je že — na!

SLAVÍK: Ale ten chlap pořád ještě — (*Obrátí se.*) Nu pročpak nepřicházíte, když desetkrát zvoním. Mám hlad, přineste mně nějaký biftek, ale trochu větší. (*K Moravcovi.*) Ano, příteli, včera ráno utekla!

DRUHÝ SKLEPNÍK: Prosím, s vejci, bez vajec?

SLAVÍK: S vejci, to se rozumí, a s garniturou! Trochu brambůrků, trochu hořčice, nějakou okurčičku, křen a hrstku rejže, rozumíte? Jděte!

DRUHÝ SKLEPNÍK (*odchází*).

MORAVEC: A ty za ní jedeš? Ty ji pronásleduješ?

SLAVÍK: I pánbůh mne zachraň! (*Volá za sklepníkem již ze dveří.*) Ale ať to nevypečete na uhel, ať je trochu šťávy v tom, rozumíte! Ti chlapi se ani řádně člověka nevyptají, jak to chce.

MORAVEC: A proč jsi tedy v Praze?

SLAVÍK: Já pronásleduju její panskou, která utekla s ní.

MORAVEC: Její pan — skou?

SLAVÍK: Sedni si, příteli! (*Usednou.*)

MORAVEC: Aha — již rozumím.

SLAVÍK: Nerozumíš, příteli, nerozumíš! Svě ženy jsem zproštěn, a to mne těší! Ty víš, že to byla svatba ze špekulace, umluvená jen mezi mnou a otcem jejím. Hned po svatbě jsme poznali co rozumní lidé — musím se přiznat, že moje žena je vzdor všemu vlastně přec jen rozumná žena — poznali jsme, že se láska mezi náma vynutit nenechá; nu a tu jsme se usnesli, že se nebudem zbytečnými zkouškami ani nudit, zkrátka — však ty mně už rozumíš! Patnáct lét jsme to takto vydrželi; včera mně utekla s mladým, krásným mužem — jmenuje se Kliment.

MORAVEC: Čím je?

SLAVÍK: Obchodníkem. Rodem je Lužičan; říká, že pochází ze staré polabskovojské krve. Jsou teď spolu na cestě do Sas. Ale panské její jsem já poručníkem. Otec její byl po mnohá léta věrným služebníkem našeho obchodu, nejdřív za otce, pak za mne. Když před dvěma léty zemřel,

jmenoval mne poručníkem své sedmnáctileté dcery. Myslil jsem, že nejlíp se o ni postarám, vezmu-li ji k sobě, — ne-
usmívej se! Žena má a Terezie se brzy spřátelily — já ti
povídám, že to přátelství bylo až křečovitě mocné. Chvilku
nemohly být bez sebe a z pouhé jen náklonnosti stala se
Terezie panskou u mé ženy. Nyní, když žena s polabským
vojvodou utekla, uteklo děvče s ní. Co by se z ní stalo v té
společnosti! Chci ji zas mít, a proto jsem zde.

MORAVEC: Nebojíš se, že ti ujde? Když jsi již včera ve-
čer přijel, mohls být v půlnoci již sám na saských hra-
nicích.

SLAVÍK: Nač bych se namáhal! Řek jsem to ouřadům a sdělil
telegrafu, ať pracují za mne. Dnes je sem očekávám!

DRUHÝ SKLEPNÍK (*přináší jídlo a přístroje*): Jednou biftek!

SLAVÍK: Do mého pokoje!

DRUHÝ SKLEPNÍK (*vejde do Slavíkova pokoje, za okamžik zas
vyjde a vzdálí se hlavními dveřmi*).

SLAVÍK (*mluví dál*): Odpustíš, příteli, já ale miluju pohodlí
při jídle.

MORAVEC: Ó prosím, já se musím také trochu po cestě upravit
a musím též několik dopisů napsat. Zatím sbohem, —
budu-li ti moci něčím posloužit —

SLAVÍK: Možno! Bude-li potřebí, užiju tvého přátelství. Sbo-
hem zatím.

MORAVEC: Sbohem!

(*Odejdou oba do svých pokojů.*)

VÝJEV DRUHÝ

BARBORA, TEREZIE, pak KLIMENT. BARBORA je v šatech skrom-
nějších, TEREZIE v nádhernějších. Ještě později MORAVEC.

BARBORA (*vychází z pokoje vlevo a mluví dovnitř*): Já ale
nepochopuju, Terezie, proč beze mne ani chvílku býti
nechceš. Což se bojíš sama?

TEREZIE (*vychází za ní*): Ovšem že se bojím, maminko!

BARBORA: Jak často jsem ti už zapověděla, abys mne nazývala

maminkou! Jmenuj mne sestrou nebo sestřenicí nebo jiným jmenem.

TEREZIE: Já nemohu ani za to, že se vždy zapomenu, ani za svůj strach.

BARBORA (*poodevře druhý pokoj vlevo*): Nevytrhuju, milý Klimente? Že ne? Prosím tedy, vyjděte na okamžik, neboť pro nás se to nesluší, abychom k vám —

KLIMENT (*vyjde oděn v elegantní oblek cestovní*): Dobré jitro, milé dámy! Dobré jitro, slečno! (*Podává Terezii ruku, která ji jen ostychavě přijímá.*)

BARBORA: Nu jen se nestyd', Terezie, vždyť my oba víme, jak jsi nám oddána. Jakkak, Klimente, už je po bolení hlavy?

KLIMENT: Ano, děkuju, a což slečna? Také již zdráva?

BARBORA: I to se rozumí! Dětská krev hned je vykvasena! Nyní ale musíme pomýšlet na svou cestu, moji drazí! Spěšně musíme — ticho, někdo přichází!

PRVNÍ SKLEPNÍK: Nějaká telegrafická depeše panu Klimentovi. Recepis jsem už podepsal.

KLIMENT (*odebere depeši*): Dobře, jděte!

PRVNÍ SKLEPNÍK (*odejde*).

BARBORA }
TEREZIE } Co je to? Od koho?

KLIMENT: Od Horáčka. Jak víte, svěřil jsem se mu, že se zde zdržet musíme. (*Rozpečetil mezitím depeši a čte.*) „Slavík ví předčasně všechno. Od včerejšího večera musí být již v Praze. Telegrafoval napřed všudy. Řiďte se dle toho!“ — — Co máme dělat! Nemusíme ovšem jet až na hraniční štaci, dostanem se také jinak k nám —

BARBORA: Tedy je již dobře! Já jen odskočím k vedlejšímu peněžníkovi, hned jsem zase zde. Užijeme výletního vlaku a Kliment rozhodne, až na kterou štaci dojedem! Slavík nás nesmí dostihnout, byla bych nešťastna, vždyť chci teď teprve začít žít!

KLIMENT (*pro sebe*): Trochu pozdě.

BARBORA (*pro sebe*): Štěstí, že mne napadlo vyměnit si s Terezii šaty! Teď se jen trochu zakuklím a — (*Nahlas.*) Nu

zatím sbohem, moji drazí, jsem okamžitě zde. A vy, pane Klimente, nenechte naše dítě umřít zatím strachy.

KLIMENT: Ó zajisté nenechám!

BARBORA: Sbohem, sbohem! (*Odkvapí.*)

KLIMENT (*rozepne ruce*): Terezie!

TEREZIE (*padne mu do náruče*): Klimente!

TEREZIE: Já strachy umírám.

KLIMENT: Vždyť jsi u mne!

TEREZIE: Svědomí mne hryže! Poručníka jsem oklamala a nyní zase klamu ji!

KLIMENT: Bláhová, nemohli jsme sobě pomoci! Kdyby se tvá pěstounka nebyla na neštěstí do mne zamilovala, byli bychom jinak jednat mohli. Tak ale by nám byla ve všem a všude překážela, a přece je snad líp, dostane-li ona něco na poučenou, než abychom nechali my své štěstí sobě zkazit. Hned za hranicemi jí to řeknem!

TEREZIE: Co nám ale vše do té doby nastává!

KLIMENT: Ano, možná, že dosti mnoho. Láska nás musí sílit. Jediné obejmutí tvé posilňuje mne tak, že se žádných překážek nebojím. Prosím, Terezie, o jediné, jediné políbení. (*Objímá ji.*)

MORAVEC (*náhle vyjde nesa zapečetěný list v ruce. Kliment a Terezie odtrhnou se prudce od sebe*): Račte odpustit, nezamýšlel jsem vytrhovat!

KLIMENT (*v rozpacích*): Ó prosím — my jsme prozatím hotovi.

MORAVEC (*zazvoní*).

KLIMENT (*k Terezii*): Odejdem raděj do pokoje, ten chlap překáží. (*Vede ji do svého pokoje.*)

MORAVEC: Mladý párek! Dva nenasycenci! Ani v předsíni hostince nezapomínají na svou lásku!

PRVNÍ SKLEPNÍK: Ráčil jste zvonit!

MORAVEC: Tento dopis hned na nejbližší poštu!

PRVNÍ SKLEPNÍK (*odejde*).

MORAVEC (*vchází zas do své světnice*): A za několik lét mu snad také uteče s nějakým polabským vojvodou. Co je mně ale do toho, mně neuteče žádná žena, leda dlužník nějaký, a proto musím také hned ještě psát —

KLIMENT (*vystřčí hlavu*): Už tu není ten ničema? Pojd', Terezie. (*Vyjde s touto.*) Kdyby nás takhle tvoje pěstounka byla našla pohromadě v mém pokoji —

BARBORA (*přikvápí, za ní oba sklepníci*): Nu již jsem zde, moji drazí! Vy pořád v předsíni? Zaplaceno je již všechno, můžem jít! Sklepníci, věci naše jsou v mém pokoji v bednu složeny, sneste ji dolů fiakrovi.

OBA SKLEPNÍCI (*vejdou do jejího pokoje*).

BARBORA: Vy jste připraveni, vidíte? Prosím tedy, zavěste se — Terezie — Klimente — honem. To už víte, že musím hrát na panskou dál!

OBA SKLEPNÍCI (*vynášejí bednu z pokoje a přímo ven z předsíně*).

KLIMENT: Prosím, slečno. (*Podává jí ruku. Odcházejí za sklepníky, a za nimi teprv Barbora.*)